

Hvem skal få bli psykolog?

Ståle Pallesen

Institutt for samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen
staale.pallesen@psysp.uib.no

Svein Larsen

Institutt for samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen

For å unngå en homogen psykologprofesjon bør man beholde opptak fra årsstudiet i psykologi, fremfor å gjøre som Universitetet i Oslo og legge karakterene wfra videregående skole til grunn.

DEBATT: PROFESJONSSTUDIET

Siri Gullestad, Reidulf Watten og Melinda Estelita Henriksen med flere har det siste halvåret diskutert opptaksordningen til profesjonsstudiet. Ståle Pallesen og Svein Larsen mener det er liten grunn til å følge Universitetet i Oslo og basere opptaket på karakterer fra videregående skole.

I 2007 endret Universitetet i Oslo (UiO) opptaksreglementet til profesjonsstudiet fra karakterer fra årsstudiet til karakterene fra videregående skole (VGS). De som nå tas opp, må ha svært gode karakterer fra VGS. I universitets- og høyskolemiljøene diskuteres det nå om en bør følge UiOs eksempel. Vi vil vurdere noen av argumentene for og mot direkte opptak.

Instituttbestyreren i Oslo, Siri Gullestad, støtter den nye opptaksordningen, da hun mener den gir en bedre integrering av klinikk og ferdighetstrening og tidligere profesjonsretting (se Tidsskriftet 11/2009). Hun mener også at årsstudiene i Norge er for ulike, og at man derfor må «gjenta» førsteårsstudiet i profesjonsutdannelsen for å sikre at alle studentene får samme basalkompetanse. I tillegg hevder hun (basert på Brunborg, Samdal & Pallesen, 2009) at det er store forskjeller når det gjelder vurderingsformene på årsstudiene. Dette mener hun skaper ulikhet i konkurransevilkår når årsstudiene brukes som opptaksgrunnlag til profesjonsutdanningene.

Det er grunn til å tro at det er mer urettferdig å benytte karakterer fra videregående skole som opptaksgrunnlag enn karakterer fra årsstudiene

Reidulf Watten kritiserer i fjorårets oktoberutgave den nye opptaksordningen, blant annet fordi den favoriserer personer med høy sosioøkonomisk bakgrunn og bidrar til en sterk kjønnskjævheter. I tillegg mener han den nye ordningen ikke gir økt innslag av tidlig profesjonsretting. Melinda Estelita Henriksen påpeker i årets første utgave at den nye ordningen bidrar til økt homogenitet i studentmassen på profesjonsstudiene.

Store forskjeller?

Gullestads påstand om store forskjeller mellom årsstudiene i Norge er ikke godt belagt. Rapporten hun støtter seg til, viser at alle studiesteder gir studentene en viss innføring i alle basaldisipliner, og eventuelle forskjeller kan reduseres ved et bedre samarbeid på tvers av institusjonene. Opptaket til profesjonsstudiene er dessuten, med unntak av UiO, basert på høgskole- og universitetsstudier, noe som gjør at det er institusjonene selv som bestemmer opptaksgrunnlaget, ikke departementet slik som ved opptak gjennom Samordna opptak (SO). At lærestedene selv kan spesifisere standarden for opptak, gir kanskje en mer smidig løsning på de faglige utfordringene vi står ovenfor, enn å endre til direkte opptak?

Når det gjelder Gullestads påstand om ulikheter i konkurranseforhold, vil vi bemerke at evalueringen av essaybesvarelsene ved årsstudiene gjøres ved alle læresteder konsekvent av to sensorer, og mange av disse sensurer flere steder. Dette bidrar til nivåtilpasning mellom lærestedene, og en undersøkelse viser da også at besvarelser bedømmes relativt *likt* (Larsen, Johnsen & Pallesen, 2006).

Departementet har også fastsatt at det *over tid* skal være en tilnærmet normalfordeling av karakterene. Gitt at kvaliteten på studentene som søker seg til årsstudiene, er relativt lik, er det derfor ikke hold i Gullestads påstand om konkurranseulikheter. Snarere er det grunn til å tro at det er mer urettferdig å benytte karakterer fra VGS som opptaksgrunnlag enn karakterer fra årsstudiene. Møen og Tjelta (i trykk) finner at karakterfastsettingen er relativ: flinke studenter får bedre karakterer på skoler med svak studentmasse enn på skoler med sterk. Møen tror denne tendensen er utbredt i VGS og sier: «jeg vil ikke nøle med å bruke våre funn som et argument mot å endre opptaksgrunnlaget i psykologi, riktignok uten at dette skal tillegges avgjørende betydning» (Møen, personlig kommunikasjon, 2. mars 2010).

Sosiale forskjeller?

Det finnes heller ikke empirisk belegg for antakelsen om at den nye opptaksordningen øker sosiale forskjeller. Men det *er* en sammenheng mellom foreldres sosiale klasse og elevenes karakterer, og disse sammenhengene blir sterkere desto høyere studienivå en undersøker (Hansen & Mastekaasa, 2006). Det betyr at man kanskje heller reduserer problemet med reproduksjon av sosiale ulikheter

ved å bruke VGS fremfor årsstudiene som opptaksgrunnlag. Men Hansen (2005) fant også at de som tok fag ved private VGS, gjorde det dårligere på medisinstudiet enn de som ikke hadde gjort det, selv når karaktersnittet fra VGS var likt. Hansen mener derfor at «private VGS gir mindre talentfulle studenter adgang til studier på bekostning av mer talentfulle studenter som ikke går på privat VGS». Hun fastholder at evidensen knyttet til utdanning og sosial reproduksjon samlet ikke gir grunnlag for å anbefale verken den ene eller andre opptaksordningen til profesjonsstudiene i psykologi (M. N. Hansen, personlig kommunikasjon, 3. mars 2010).

Homogen profesjon?

Henriksens innvendinger i Tidsskriftet om at kun elever med toppkarakterer fra VGS vil bli psykologer i fremtiden, forteller at vi kanskje får en meget homogen psykologprofesjon. Vi ser heterogenitet som noe verdifullt både for profesjonen og for faget vårt. Opptaksordningen basert på årsstudiene bidrar etter vårt syn til at også de som ikke gjorde det veldig bra på VGS, enten det skyldtes manglende modenhet, motivasjon eller andre grunner, får en ny mulighet til å kvalifisere seg.

Vi mener det er flere og bedre argumenter for å beholde den gamle opptaksordningen via årsstudiet, og en enquête blant studenter ved både profesjonsstudiet og årsstudiet i psykologi her i Bergen viser det samme. Men hva mener psykologene, og hva mener Psykologforeningen? Er spørsmålet om hvem som skal få bli psykolog, ikke viktig nok til at det påkaller engasjement?

staale.pallesen@psysp.uib.no